

**СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
ФАКУЛЬТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
КАФЕДРА КУЛЬТУРОЛОГІЇ**

СИЛАБУС

ГЕНДЕРНА КУЛЬТУРОЛОГІЯ

Ступінь вищої освіти:	перший (бакалаврський)
Галузь знань:	03 Гуманітарні науки
Спеціальність:	034 Культурологія
Освітньо-професійна програма:	Культурологія
Освітня кваліфікація:	Бакалавр культурології
Професійна кваліфікація:	Фахівець з аналітики культури та креативних індустрій

ЗАТВЕРДЖЕНО
Протокол
засідання кафедри культурології
№ 1 від «3» вересня 2020 р.

ЛУЦЬК – 2020

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна / заочна форма навчання	Галузь знань: 03 Гуманітарні науки Спеціальність: 034 Культурологія Освітня програма: Культурологія Освітній рівень: Бакалавр	Вибіркова
Кількість годин / кредитів 180/6		Рік навчання – 4 курс
		Семестр - 8 семестр
		Лекції – 30 год.
ІНДЗ: €		Практичні (семінарські) – 30 год.
		Самостійна робота – 110 год.
Мова навчання	Консультації – 10 год.	
	Форма контролю: залік	
	Українська	

II. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я та по батькові: **Бондарук Сергій Олексійович**

Науковий ступінь: **кандидат філософських наук**

Вчене звання: **доцент**

Посада: **доцент кафедри культурології**

Контактна інформація: моб. тел. 0501011453, 068 8997343,

ел. адреса: sbondaruk1@gmail.com

Дні занять: лютий-червень 2021

З розкладом можна ознайомитись на офіційному сайті СНУ ім.Лесі Українки, зокрема за посиланням

<https://vnu.edu.ua/uk/articles/testoviy-dostup-case-files-collection>

III. Опис дисципліни

1. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Курс «Гендерна культурологія» являє собою складову підготовки бакалаврів зі спеціальності 034 "Культурологія". Предметом вивчення навчальної дисципліни є сучасні концепції гендеру в культурологічному дискурсі. Важливість вивчення даного курсу полягає у тому, що розуміння історичних причин гендерної нерівності у сучасному суспільстві привчає молоду людину не лише толерантніше ставитися до осіб протилежної статі, але з більшою повагою ставитися до власної ідентичності, а також виховує свідоме неприйняття будь-яких форм гендерної несправедливості.

Вивчення курсу передбачає оволодіння студентами основних понять і принципів гендерної теорії, головних відмінностей між поняттями «стать» та «гендер»; теоретичних основ (історія, ідеї, напрями) сучасних гендерних досліджень; історико-культурної еволюції шлюбу та сім'ї як соціальних інститутів; відмінностей між гендерними і феміністичними дослідженнями; правових основ забезпечення рівноправ'я жінок і чоловіків у сучасному світі, а також особливостей вияву гендерних стереотипів і

дисбалансів у художній культурі, в сучасних медіа та в масовій свідомості. Курс спрямований на виховання гендерної чутливості, а саме, вміння визначати гендерно проблемні ситуації у міжособистих стосунках та з'ясовувати можливі шляхи їх уникнення та подолання; аналізувати сучасні культурні процеси і тексти з огляду на присутність в них гендерного контексту; застосовувати в повсякденній практиці принципи гендерно-чутливої комунікації, толерантності та паритету.

2. Пререквізити

Вивчення курсу передбачає попереднє засвоєння студентами знань і компетентностей, набутих при вивченні таких навчальних дисциплін, як «Основи культурології», «Комунікативна культура», «Психологія міжособистісної взаємодії», історико-культурних дисциплін, тощо.

3. Мета і завдання навчальної дисципліни.

Метою викладання навчальної дисципліни «Гендерна культурологія» є надання студентам базових знань з проблем гендерної культурології та опанування ними сучасних тенденцій у царині культурологічних досліджень, пов'язаних з концепціями гендеру; актуалізувати уявлення про гендер, гендерну систему, "чоловіче" і "жіноче" в культурі та перспективи гендерного розвитку України .

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Гендерна культурологія» є:

- Формування загальних уявлень про основні категорії гендерних досліджень;
- виявлення ролі і місця гендеру в культурі;
- вивчення основних етапів і концепцій жіночих і гендерних досліджень;
- вивчення гендерних аспектів теорії культури;
- виховання гендерної толерантності.

4. Результати навчання (компетентності).

Впродовж вивчення навчальної дисципліни у студентів формуються наступні професійні **загальні компетенції (ЗК).**

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 5. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК 6. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК 8. Здатність працювати в команді.

ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ЗК 12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові компетенції (ФК)

ФК 3. Здатність критично аналізувати культурні явища та процеси з використанням загальнонаукових та спеціальних наукових методів;

ФК 5. Здатність використовувати різноманітні джерела інформації та методологічний апарат культурології для виявлення, аналізу культурних потреб суспільства.

ФК 6. Здатність аналізувати культурну політику в інституціях різних рівнів.

ФК 7. Здатність обґрунтовувати рішення щодо врегулювання відносин у сфері культури на основі розуміння специфіки соціокультурних процесів.

ФК 10. Здатність популяризувати знання про культуру та поширювати інформацію культурологічного змісту використовуючи сучасні інформаційні, комунікативні засоби та візуальні технології.

ФК 12. Здатність дотримуватися стандартів професійної етики та міжкультурної комунікації. Здатність до критичного усвідомлення варіативності культурологічних знань та навичок відповідно до завдань та специфіки конкретної ситуації і соціокультурних умов.

ФК 15. Здатність до пошуку інноваційних способів розв'язання актуальних суспільних проблем на основі системного розуміння розмаїття культурних норм та специфіки актуальних соціокультурних процесів.

А також досягаються визначені Освітньою програмою **програмні результати навчання (ПРН):**

ПРН 9. Аналізувати ефективність культурних політик, технологій реалізації культурних ідей у контексті конкретних параметрів їх впровадження.

ПРН 16. Визначати, формулювати та аргументувати власну громадянську та професійну позицію щодо актуальних суспільних питань.

ПРН 17. Враховувати у фаховій діяльності соціальні, вікові, релігійні, етнічні, гендерні особливості, сприяти розумінню і толерантному ставленню до них.

У контексті формування вищезазначених професійних компетентностей, студенти будуть обізнані у таких питаннях:

- основні теми, категорії курсу, термінологічні визначення;
- визначення понять «стать» та «гендер» та їх головні відмінності;
- теоретичні основи (історію, ідеї, напрями) сучасних гендерних досліджень;
- мати уявлення про еволюцію соціально – філософських поглядів на типологію та основні функції шлюбу та сім'ї як соціальних інститутів;
- розуміти відмінності між гендерними і феміністичними дослідженнями;
- правові основи забезпечення рівноправ'я жінок і чоловіків у сучасному світі.

А також навчаться:

- орієнтуватися в основних культурологічних, філософських, історичних теоріях репрезентації чоловічого та жіночого в культурі;
- визначати гендерно проблемні ситуації у міжособистих стосунках та з'ясувати можливі шляхи їх уникнення та подолання;
- аналізувати сучасні культурні процеси і тексти з огляду на присутність в них гендерного контексту;
- застосовувати в повсякденній практиці принципи гендерно-чутливої комунікації, толерантності та паритету.

5. Структура навчальної дисципліни.

Назви змістових модулів і тем	Усього	Кількість годин					
		у тому числі					
		Лекц.	Практ. (Семін).	Лаб.	Конс	Сам. Роб.	*Форма контролю / Бали
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовний модуль 1. Основні положення філософсько-культурологічного розуміння гендеру..							
Тема 1. Основні засади теорії гендеру.	13	2	2		1	8	РМГ/2
Тема 2. Проблема статі в історії філософсько-культурологічної думки.	23	4	4		1	14	РМГ/4
Тема 3. Гендерна соціалізація.	24	4	4		2	14	РМГ/4
Тема 4. Гендер і сім'я.	23	4	4		1	14	РМГ/4
Модульна контрольна робота							МКР/30
Разом за змістовим модулем 1	83	14	14		5	50	44
Змістовий модуль 2. Соціокультурні виміри гендеру.							
Тема 5. Гендерні особливості економічної сфери	24	4	4		1	15	РМГ /4
Тема 6. Гендер і політика	24	4	4		1	15	РМГ/4
Тема 7. Гендер і теорія культури.	25	4	4		2	15	ДС /4
Тема 8. Гендерні аспекти комунікації.	24	4	4		1	15	ДС/4
Модульна контрольна робота							МКР/30
Разом за змістовим модулем 2	97	16	16		6	60	46
Індивідуальне навчально-дослідне завдання							ІНДЗ / 10
Усього годин	180	30	30		10	110	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, РМГ – робота в малих групах, МКР– модульна контрольна робота, Р – реферат, або ж аналітичне есе.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ З КУРСУ

«Гендерна культурологія»

Програмою курсу передбачається індивідуальне науково-дослідне завдання, яке виконується на основі засвоєння певного змістового модулю або змісту навчального курсу в цілому. Мета такого завдання полягає у систематизації, закріпленні, поглибленні теоретичних знань та застосування їх при вирішенні дослідницьких завдань. Студентам пропонується на вибір для дослідження та аналізу найбільш значимі питання курсу. Автор має продемонструвати рівень фахової кваліфікації, ерудиції, а також володіння методикою та методологією культурологічного дослідження в ході аналізу обраної філософсько-історичної парадигми. Виконання завдання покликане сприяти підвищенню рівня інтелектуальної та дослідницької культури, більш глибокому осмисленню закономірностей, становлення та еволюції людства, засвоєння необхідних форм та методів науково-практичної діяльності, розвитку творчого мислення.

Завдання пропонується у формі написання творчої роботи (есе), яка повинна мати концептуальний характер і вирізнятися самобутнім авторським підходом до теми. На високу оцінку може претендувати робота, яка містить власний погляд на проблему, відзначається логічністю і переконливістю аргументації, конкретними прикладами і пов'язана із сучасним життям.

Робота повинна містити план, обґрунтування вибору теми, логічний виклад матеріалу, концептуальні висновки і список використаної літератури. Орієнтовний обсяг такої роботи – 10-15 сторінок.

Орієнтовна тематика ІНДЗ:

1. Поняття "гендер" в сучасних гуманітарних науках.
2. Жіночі і чоловічі образи в старогрецьких міфах.
3. Уявлення про андрогіна у світовій міфології.
4. Християнські уявлення про "чоловічий" і "жіночий".
5. Гендерні дослідження релігії.
6. Куртуазна любов.
7. Філософія любові в Росії.
8. Феміністська критика історії філософії.
9. "Жінкою не народжуються, жінкою - стають" (С. де Бовуар).
10. "Анатомія - це доля..." (З.Фрейд).
11. Жіночий рух на Заході: зародження і розвиток (XVIII-XIX вв.)
12. "Державний фемінізм" в СРСР.
13. Чоловіки - феміністи.
14. Чоловічі рухи та їх ідеологія.
15. Чоловік у сучасному суспільстві і його проблеми. Криза маскулинності.
16. Ліберальний і соціалістичний напрями фемінізму.
17. Психоаналіз і фемінізм.
18. Постмодернізм і фемінізм.
19. Радикальні напрями фемінізму.
20. Екологічний фемінізм.
21. Зародження гендерних досліджень на Заході. Гендерна освіта.
22. Гендерні дослідження в сучасній Україні (центри, журнали, кафедри).
23. Етнокультурні чинники і гендерна соціалізація.
24. "Жіноча" і "чоловіча" психологія: міфи і реальність.
25. Гендерні аспекти прихованої шкільної програми.
26. Роль ідеалу в гендерній соціалізації. Ідоли і кумири нашого часу.
27. Виховання хлопчиків і дівчаток в сучасній українській школі.
28. Вертикальна і горизонтальна сегрегація на ринку праці.
29. Жінка на чолі фірми.
30. Кар'єра жінки в чоловічому колективі.
31. Кар'єра чоловіка в жіночому колективі
32. Жіноче і чоловіче безробіття.
33. Розподіл гендерних ролей в сучасному домогосподарстві: досвід Європи і України.
34. Сім'я в стародавніх цивілізаціях.
35. Моногамний ідеал сім'ї.
36. Розлучення і його соціальні наслідки.
37. Здоров'я і сім'я.
38. Материнство і батьківство.
39. Жінка - президент: українська і американська перспективи.
40. Скандинавський варіант участі жінок в політиці.

41. Гендерні особливості електоральної поведінки в нашому регіоні (по матеріалах журналів і газет).
42. Жінка в політичному житті країни (будь-якої країни).
43. Жінки в українських органах влади.
44. Має рацію жінчини- права людини: історія і сучасність.
45. Феміністські політологічні концепції.
46. Ідеї гендерної рівності в міжнародних правових документах.
47. Виробництво гендерної системи (дані антропології).
48. Гендерна проблематика в культурних дослідженнях.
49. Феміністська літературна критика і мій досвід критики (на прикладі будь-якого твору літератури).
50. Лінгвістичний сексизм і його прояви в літературі, журналістиці, юриспруденції.
51. Гендерна критика сучасної цивілізації.
52. Шляхи формування гендерної культури молоді.
53. Гендерні аспекти візуальної культури.
54. Гендерно-чутлива комунікація
55. Гендерна толерантність як складова гендерної культури.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента. Відвідування занять студентами є обов'язковими, допускаються пропуски занять з поважних причин (хвороба студента, сімейні обставини тощо).

Теми пропущених занять повинні бути відпрацьовані студентом самостійно і здані викладачу у вигляді індивідуальних завдань. Якщо студент має вагомі причини, які не дозволяють йому систематично відвідувати заняття, він може перейти на вільний графік з дозволу декана факультету.

Політика щодо академічної доброчесності. Підготовані студентом індивідуальні завдання (*проблемні завдання, реферати, творчі роботи, есе*) мають продемонструвати поглиблене вивчення джерел, змістовність і глибину розкриття теми, творчий підхід і самостійність мислення, оригінальність висновків. За потреби студент може отримати консультацію у викладача у позааудиторний час. Студенти мають дотримуватись етичних норм академічної доброчесності та не допускати обману й академічного плагіату. Під академічним плагіатом розуміється оприлюднення (частково або повністю) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання (цитування). подання робіт, які є не вашими особистими розробками, копіювання чужих ідей без відповідного цитування.

Політика щодо дедлайнів (крайній термін) та перескладання. Диференційований залік проводиться в терміни, визначені деканатом у 1-му семестрі. Студентам, що не з'явилися на диференційований залік з поважних причин дозволяється перескладання в інший термін, встановлений деканатом. Третя й остання спроба складання заліку відбувається за присутності комісії з трьох викладачів, яких визначає деканат, включаючи викладача, який викладав дисципліну.

Методи та засоби діагностики успішності навчання

Поточний контроль, завданням якого є перевірка студентами вивченого матеріалу, визначення ступеня його засвоєння, вироблення навчальних та дослідницьких

навичок, формування вміння самостійної роботи з філософськими текстами та спроможності їх осмислення і інтерпретації; а також вироблення навичок письмової та усної самопрезентації.

Поточний контроль здійснюється за такими напрямками:

- ✓ контроль за систематичністю та активністю роботи на семінарських заняттях (усне та письмове опитування);
- ✓ контроль за виконанням завдань для самостійного опрацювання поза рамками аудиторних занять (індивідуальні співбесіди);
- ✓ контроль за рівнем засвоєння та творчого опрацювання у вигляді контрольних завдань;
- ✓ контроль за виконанням індивідуального навчально-дослідного завдання для самостійного опрацювання поза рамками аудиторних занять.

Модульний контроль здійснюється у формі написання контрольних робіт. На модульну контрольну роботу виносяться питання, розглянуті під час вивчення змістового модуля на лекціях, семінарах і самостійно.

V. Підсумковий контроль

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль (MAX = 40 БАЛІВ)		Модульний контроль/залік (MAX = 60 БАЛІВ)			Загальна кількість балів
Модуль 1		Модуль 2	Модуль 2		
Змістовий модуль 1	Змістовий МОДУЛЬ 2	ІНДЗ	МКР 1	МКР 2	
14	16	10	30	30	100

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за види навчальних робіт:

Семінарські заняття - (за роботу на одному занятті – 2 бали; у тому числі – відповідь на питання – 1-1,5 бали, доповнення – 0,5-1 бал) – 30 балів за семестр;
 модульна контрольна робота №1(письмово) – 30 балів;
 модульна контрольна робота №2(письмово) – 30 балів;
 індивідуальне навчально-дослідне завдання – 10 балів.

Критерії оцінювання:

Семінарських занять:

- змістовність, глибина висвітлення проблеми;
- логічна послідовність викладу матеріалу;
- підкріплення викладу конкретними прикладами;
- власна точка зору на проблему;
- засвоєння категоріального апарату;
- опрацювання джерел з теми заняття;
- вміння зробити висновки, узагальнення;

- активна участь в обговоренні та дискусіях.

Самостійної та індивідуальної роботи (проблемні завдання, реферати, творчі роботи, індивідуальні науково-дослідні завдання):

- поглиблене вивчення джерел,
- опрацювання категоріального апарату;
- актуальність та складність обраної проблеми;
- змістовність, глибина розкриття теми;
- опрацювання літератури: кількісні і якісні параметри;
- творчий підхід, самостійність мислення.

Формою підсумкового семестрового контролю є залік, у випадку незадовільної підсумкової оцінки або за бажанням підвищити рейтинг студент може добрати бали, виконавши певний вид індивідуальних завдань (наприклад, перездати якусь тему, написавши підсумковий реферат, есе тощо). На залік виносяться основні питання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отриманні знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 – 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 – 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

Список джерел (Основні)

1. Айвазова С. Гендерное равенство в контексте прав человека. - М.: Изд-во "Эслан", 2001.
2. Введение в гендерные исследования. Ч.І: Учебное пособие / Под ред. Жеребкиной И.А. - Харьков: ХЦГИ, 2001; СПб.: Алетейя, 2001.
3. Введение в гендерные исследования. Ч.ІІ: Хрестоматия / Под. Ред. С.В.Жеребкина - Харьков:ХЦГИ, 2001; СПб.: Алетейя, 2001.
4. Виховання гендерної культури в школі / Упоряд. О.Б. Ярош, Ю.А. Переходько, ЦППС «Любисток». – Луцьк, 2006. – 58 с.
5. Возіянова О. Виховуємо дитину разом: <http://www.rozrada.kiev.ua>
6. Вороніна Т. Гендер у системі педагогічного знання // <http://osvita-ua.net/school/theory/1008>

7. Гендерна освіта в вузі: В 2 Ч./ Сумський державний педагогічний ун-т ім. А.С.Макаренка. Лабораторія гендерних досліджень. – Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2001.
8. Гендерна проблематика соціокультурної сфери: Збірник студентських наукових робіт. / За заг. ред. О.Л. Остапчук. – Житомир, 2008. – 384 с.
9. Гендерний паритет в умовах розбудови сучасного українського суспільства. - К.: Укр. ін-т соц. досл., 2002. - 130 с.
10. Гендерні питання в засобах масової інформації: Матеріали на допомогу працівникам ЗМІ та організаторам курсів з гендерної проблематики / І. Ігнатова, О. Куц (упоряд.); Київська міська організація “Жінки в засобах масової інформації”, ПРООН. – К., 1997.
11. Гендерні ресурси українських мас-медіа: ціна і якість: Практичний посібник для журналістів та працівників ЗМІ./ Н.М. Сидоренко, М.М. Скорик, та ін.; ред-упоряд. Н.М. Сидоренко. – К.: «К.І.С.», 2004.
12. Гендерні стереотипи та ставлення громадськості до гендерних проблем в українському суспільстві / ПРООН. – К., 2007. – 143 с.
13. Гендерні студії: освітні перспективи (навчально-методичні матеріали). – К.: ПЦ «Фоліант», 2003. – 80 с.
14. Говорун Т., Кікінежді О. Гендерна психологія: Навчальний посібник. – К.: Видавничий центр «Академія», 2004. – 308 с.
15. Горошко Е. Гендерная проблематика в языкознании. // Введение в гендерные исследования. Ч. 1. — Харьков, СПб., 2001, с. 508 — 543
16. Гофман И. Гендерный дисплей. // Введение в гендерные исследования. Хрестоматия. Ч. 2, — Харьков, СПб, 2001, с. 306 — 335
17. Грицяк Н. Про формування гендерної ідентичності, або «А мама й досі миє раму» // Матеріали науково-практичної конференції «Гендерна реконструкція українського суспільства», м. Луцьк 26-27 жовтня 2006 р. – Луцьк: ТЗОВ «Євро Сервіс». – 130 с.
18. Дискримінація в сфері трудоустроювання // Альтернативный отчет о выполнении в Украине Конвенции ООН о ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщин / ВОО «Женский консорциум Украины». – Киев, 2008. – 49 с. – С.35.
19. Жеребкина И.А. О статусе гендерных исследований: взгляд культуролога // Высшее образование в России. 2001. № 2.
20. Запобігання торгівлі людьми та експлуатації дітей: Навчально-методичний посібник / Заг. ред. К. Левченко. – К.: Міленіум, 2005. – 210 с.
21. Іващенко О. Гендерна наукова перспектива: від світогляду до політики // Соціологія теорія, методи, маркетинг. — 1998. - № 6. — С. 78-91.
22. Кікінежді О., Кізь О. Формування гендерної культури молоді: науково-методичні матеріали до тренінгової програми. Навч. посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006. – 160 с.
23. Кікінежді О.М., Кізь О.Б. Особливості гендерної соціалізації депривованого юнацтва: Навчальний посібник. – Тернопіль: навчальна книга – Богдан, 2004. – 176 с.
24. Котова-Олійник С.В. Візуальні репрезентації гендеру в рекламі: теоретичні та методологічні підходи до вивчення проблеми // Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки: Філософські науки. – Луцьк, 2008. – №12. – С.38-43.
25. Котова-Олійник С. Значення гендерної компетентності в педагогічному процесі для виховання гендерної культури молоді // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції для студентів та аспірантів «Сучасна молодь: крок у майбутнє». – Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2008. – С.299-302.
26. Кравець В. Історія гендерної педагогіки. Навч. посібник. - Тернопіль: Джура, 2005 – 440 с.

27. Кравець В., Кікінежді О. Педагогіка та психологія: гендерний аспект. Навч. пос. - Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2004. — 124 с.
  28. Кулинка Н. Гендерно-корректная коммуникация. Краткое пособие: www.gender.by.
  29. Мельник Т., Кобилянська Л. 50/50: Сучасне гендерне мислення: Словник. – К.: К.І.С., 2005. – 280 с.
  30. Олійник С.В. Репрезентація гендеру в рекламі: культурологічний аналіз (на прикладі рекламних носіїв м. Луцька) // Науковий вісник ВДУ – Луцьк: Вежа, 2006. - № 3. – С.38-52.
  31. Олійник С.В. Гендерна політика України у сфері реклами: Волинський контекст // Матеріали 1 Міжнародної науково-практичної конференції «Волинь очима молодих науковців: Минуле, сучасне, майбутнє». Ч.2. – Луцьк: Вежа, 2007. – С. 88-91.
  32. Основи теорії гендеру: Навчальний посібник. – К.: К.І.С., 2004. –481 с.
  33. Поллок Г. Созерцаю историю искусства: видение, позиция и власть. // Введение в гендерные исследования. Часть 2. — Харьков, СПб., 2001, с. 718 — 737
  34. Стельмах Б. Хто заспіває колискову. - <http://www.presscat.org.ua>
  35. Суковатая В.А. Сатира как репрессия: гендерные политики в бытовом фольклоре. // Общественные науки и современность, 2000, № 4, с. 103 — 109
  36. Сучасний стан та актуальні завдання у сфері попередження гендерного насильства. Рівні права та можливості в Україні: реалії та перспективи. Матеріали парламентських слухань 21 листопада 2006 року. – К.: Програма розвитку ООН в Україні, 2007. – 200 с.
  37. Усманова А. Женщины и искусство: политики репрезентации // Введение в гендерные исследования. Ч.І: Учебное пособие / Под ред. Жеребкиной И.А. — Харьков: ХЦГИ, 2001; СПб.: Алетейя, 2001.
  38. Цокур О., Іванова І. Основи гендерного виховання // Гендерний розвиток у суспільстві (конспекти лекцій). – К.: Фоліант, 2004. – С.183-222.
  39. Цокур О., Іванова І. Педагогічна професія та гендер: <http://www.osvita-ua.net/>
  40. Сайт Харківського Центру гендерних досліджень: <http://www.gender.univer.kharkov.ua/>
  41. http://courier.com.ru/co_5/co_5/women.htm
  42. <http://psyfactor.org/recl9.htm>
  43. <http://ru.wikipedia.org/wiki/>
  44. <http://sexology.narod.ru>
  45. <http://www.etnolog.org.ua>
  46. <http://www.feminist.org.ua>
  47. <http://www.gender.ru>
  48. http://www.murman.ru/ist/edu_centre/
  49. <http://www.queerumir.ru/articles/91/1/Razdvigaja-granitsy-tolerantnosti-Gendernaja-pedagogika-kak-metodika-vospitanija-antiseksizma/page1.html>
  50. <http://www.vvsu.ru/gender>
  51. <http://www.giacgender.narod.ru>
  52. www.eu.spb.ru/gender/publications.htm
  53. www.gender.kiev.ua
  54. www.ji-magazine.lviv.ua
  55. www.las.iastate.edu
  56. www.neuronet.ru
  57. www.owl.ru/gender/alphabet.htm
  58. www.vidnokola.kiev.ua
  59. www.womnet.ru
- Навчальні фільми серії «Незручна тема 1», «Незручна тема 2» Жіночого Консорціуму України.